

11. Поправка О. Г. Макропруденційний нагляд та регулювання банківської діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/18_ADEN_2012/Economics/1_112747.doc.htm
12. Weber, A The Reform on of Financial Supervision and of Regulation in Europe. Speech at the Institute of International and European Affairs [Electronic resource]. – Dublin, March, 2010. – 8 p. – Access mode : http://www.bundesbank.de/download/presse/reden/2010/20100310.weber_dublin.en.php#a3.2
13. Ковалев М. Макропруденціальне регулювання – нова функція центрбанків / М. Ковалев // Банковський вестник. – 2010. – № 11. – С. 17–24.
14. Щодо розгляду проекту постанови Правління НБУ : постанова Правління Національного банку України від 30.12.2004 № 42-412/4010-13749 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.licasoft.com.ua/index.php/component/lica/?href=0&view=text&base=1&id=230505&menu=342355>
15. Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями: положення, затверджене постановою Правління Національного банку України від 25.01.2012 № 23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=106520>

Стаття надійшла до редакції 20.01.2013

References

1. A structure of the system of bank supervision of Ukraine. Accessed at <https://sites.google.com/site/igroutteamsite/bankivske-pravo-ukraieni/struktura-sistemi-bankivskogo-nagladu-ukraieni> (in Ukr.).
2. Basic performance of banks of Ukraine. Accessed at http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798 (in Ukr.).
3. Bulletin of the National Bank of Ukraine, 2012, No 12 (237). 187 p. (in Ukr.).
4. Mishchenko, V., Neznamova, A (2011). Basel III: new way of adjusting bank sector. *Herald of the National Bank of Ukraine*, 2011, No 1, pp. 4–9 (in Ukr.).

5. Basel II: Revised of international capital framework. Accessed at <http://www.bis.org/publ/bcbsca.htm>
6. Hristoforova O (2009). Theoretical aspects of bank functioning. *Science and Economy*, 2009, No 3. Accessed at http://www.nbu.gov.ua/portal/socgum/nie/2009_3_1.pdf (in Ukr.).
7. Dyakonova, I. (2008). Methodological principles of bank supervision development basing on bank's activity systemic organization. *Abstract of thesis*, Sumy, 2008. 36 p. (in Ukr.).
8. Nabok, R. (2012). Transformation of bank supervision: from difficult to reliable. *Herald of the National Bank of Ukraine*, 2012, No 5, pp. 46–49 (in Ukr.).
9. Kovalenko, V.V. (2012). Macroeconomic constituent of the bank adjusting and supervision. *Herald of the Dnipropetrovsk University. Series «Economy»*, 2012, No 10/1, Vol. 20, pp. 85–93 (in Ukr.).
10. Kovalenko, V.V. (2012). Strategic directions of realization of macroprudential supervision and adjusting. *Strategic Priorities*, 2012, No 4(25), pp. 89–97 (in Ukr.).
11. Popravka, O.O. (2012). *Macroprudential supervision and adjusting of bank activity*. Accessed at http://www.rusnauka.com/18_ADEN_2012/Economics/1_112747.doc.htm (in Ukr.).
12. Weber, A (2010). The Reform of Financial Supervision and of Regulation in Europe. *Speech at the Institute of International and European Affairs*. Accessed Dublin, March, 2010, at http://www.bundesbank.de/download/presse/reden/2010/20100310.weber_dublin.en.php#a3.2
13. Kovalev, M. (2010). Macroprudential adjusting is a new function of central banks. *Banking Announcer*, 2010, No 1, pp. 17–24 (in Rus.).
14. In relation to consideration of the NBU project decision: Decision of the National Bank of Ukraine Board from 30.12.2004 No 42-412/4010-13749. Accessed at <http://www.licasoft.com.ua/index.php/component/lica/?href=0&view=text&base=1&id=230505&menu=342355> (in Ukr.).
15. About the order of forming and usage of Ukraine's banks the reserves for compensation of possible losses after active bank transactions: Decision of the National Bank of Ukraine Board from 25.01.2012 No 23. Accessed at <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=106520> (in Ukr.).

Received 20.01.2013

УДК 658.167:336.131/.132:339.747

Т. І. Євенко
аспірант кафедри фінансів Національного університету біоресурсів і природокористування України, Київ, Україна
TatEvenko@mail.ru

УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Анотація. У статті розглянуто сутність управління ліквідністю банківської установи. Досліджено комплексні підходи до визначення поняття «ліквідність банку». Виявлено «золоте банківське правило», яке свідчить, що розмір і строки фінансових вимог банку повинні порівнюватись із сумами та строками банківських зобов'язань. Проаналізовано стан ліквідності комерційних банків в умовах посткризових фінансових явищ. Запропоновано розподіл факторів впливу на ліквідність. **Ключові слова:** управління ліквідністю, банк, ліквідність банку, ліквідна позиція, нормативи ліквідності, достатня ліквідність банку, надлишок ліквідності, недостатній рівень ліквідності.

Т. И. Евенко

аспирант кафедры финансов Национального университета биоресурсов и природопользования Украины, Киев, Украина

УПРАВЛЕНИЕ ЛИКВИДНОСТЬЮ БАНКОВСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ

Аннотация. В статье рассмотрена сущность управления ликвидностью банковского учреждения. Исследованы комплексные подходы к определению понятия «ликвидность банка». Рассмотрено «золотое банковское правило», которое гласит, что размер и сроки финансовых требований банка должны быть сравнимы с суммами и сроками банковских обязательств. Проанализировано состояние ликвидности коммерческих банков в условиях посткризисных финансовых явлений. Предложено распределение факторов влияния на ликвидность.

Ключевые слова: управление ликвидностью, банк, ликвидность банка, ликвидная позиция, нормативы ликвидности, достаточная ликвидность банка, избыток ликвидности, недостаточный уровень ликвидности.

Tatyana I. Yevenko

Ph.D. Student of Finance Department, National University of Bio-resources and Environmental Sciences of Ukraine, Kiev, Ukraine

MANAGEMENT OF BANKING INSTITUTIONS LIQUIDITY

Abstract. Today, Ukraine's economy is particularly acute problem of ensuring financial stability of banks. The global financial crisis has adversely affected the development of all the banking systems of the world. Ukraine is no exception. Domestic banks are faced with a lack of liquidity in the crisis, though the National Bank of Ukraine was forced to introduce a moratorium on the withdrawal of deposits. As a result of termination of credit from the end of 2009 the banks has felt the excess liquidity and unbalanced resource base, which negatively affects the profits of the bank. Because of these problems, in our view, banks have recently begun to pay increasing attention to increasing of liquidity, which is key to the financial stability of the banking system and the country as a whole.

Depending on the nature of liquidity gap, it can be positive (a source of liquidity excesses amounts of its usage) or negative (shortage of liquidity). In case of excess liquidity, money should be invested in profitable assets, and if it in deficit the cheapest available sources need to be attracted.

Effective liquidity management can reduce the likelihood of serious problems. For this reason, the analysis of liquidity requires bank management to not only measure the liquidity position of the bank on a regular basis, but also conducted an analysis of what is likely financing needs under various scenarios, including adverse conditions.

Thus, the bank is liquid if it has access to funds that could be involved at the right price and at the very moment when they are needed. This means that the bank either has the necessary amount of liquid assets, or can easily obtain them by borrowing or selling assets.

Key words: liquidity management; bank; liquidity; liquidity position; liquidity ratios; adequate bank liquidity; excess liquidity; lack of liquidity.

JEL classification: G21

Постановка проблеми. Банківська ліквідність відіграє життєво важливу роль як у діяльності окремого банку, так і кредитної системи держави.

Неліквідний банк не може виконувати своїх функцій і проводити операції з обслуговування клієнтів, його рейтинг знижується, що значно ускладнює запозичення коштів із зовнішніх джерел, а відтак втрачається потенційний прибуток. Надлишкова ліквідність є результатом негативного управління банком і свідчить про неспроможність менеджменту банку ефективно розпоряджатися залученими ресурсами. Ліквідними активами банку є кошти у вигляді готівки в касах та банкоматах, безготівкові кошти на рахунку в центральному банку, а також банківські метали, дорожні чеки, цінні папери, емітовані державою. Активи, на реалізацію яких необхідно більше часу, є менш ліквідні.

Щоденна робота із підтримання достатнього рівня ліквідності – це неодмінна умова самозбереження та виживання банку. Тому вирішення проблем ліквідності повинно бути найвищим пріоритетом у діяльності банку, а формування та використання адекватного інструментарію управління ліквідністю банку – першочерговим завданням, що й визначає актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню банківської ліквідності присвячено багато наукових праць. В Україні цю проблему вивчали А. М. Герасимович, Я. В. Грудзевич, О. В. Дзюблук, Л. М. Кіндрацька, В. В. Корнеев, А. М. Мороз, Б. Л. Луців, Л. О. Примостка та ін. [4; 5; 7]. Серед російських учених слід відмітити праці Л. Г. Батракової, М. Б. Диченка, В. В. Кротонова. Фундаментальними з цієї проблематики є праці П. С. Роуза (*Peter S. Rose*) та Дж. Ф. Сінкі (*J.F. Sinki*). Теоретичні й практичні аспекти управління ліквідністю банку та банківської системи загалом досліджувались у працях багатьох науковців, зокрема О. В. Васюренка, І. Б. Івасіва, О. І. Лаврушина, І. М. Лиса, Р. М. Набока, Г. С. Панової, О. Пернарівського, І. В. Сала, А. В. Сомага, В. С. Стельмаха та ін. [1; 6].

Однак, незважаючи на суттєві наукові результати, отримані вченими, слід зауважити, що методичні підходи до вдосконалення управління ліквідністю банків залишаються недостатньо розробленими як у теоретичному, так і в практичному аспектах.

Мета статті – визначити сутність поняття «ліквідність банку» та систематизувати її види; дослідити фактори, що впливають на ліквідність банку; охарактеризувати систему управління ліквідністю в банку.

Основні результати дослідження. Сьогодні для економіки України особливо актуальною є проблема забезпечення фінансової стійкості банків. Світова фінансова криза негативно вплинула на розвиток усіх банківських систем світу. Україна не стала винятком. Вітчизняні банки зіткнулися із недостатністю ліквідності на початку кризи, через що Національний банк України був змушений упровадити мораторій на відкликання депозитів. Унаслідок припинення кредитування з кінця 2009 р. у банків відчувається надлишок ліквідних коштів та незбалансованість ресурсної бази, що негативно впливає на формування прибутку банку. Саме через ці проблеми, на наш погляд, банки останнім часом почали приділяти значну увагу нарощенню ліквідності, яка є запорукою фінансової стабільності як банківської системи, так і держави у цілому.

Проведений огляд підходів науковців до класифікації факторів впливу на ліквідність банку дозволив виокремити основні підходи до їх формування. За результатами дослідження, фактори впливу на ліквідність пропонуються поділяти на внутрішні спеціальні (якість управління активами та пасивами, стабільність пасивів, якість управління фінансовими ризиками і позабалансовими зобов'язаннями); внутрішні загальні (специфіка клієнтури, репутація банку й достатність капіталу).

Зовнішні фактори можна поділити на параметри, що характеризують стан банківської системи, економіки у цілому, а також соціальні, технологічні та економічні чинники.

Ліквідність як потік аналізується з точки зору динаміки, що передбачає оцінювання здатності банку впродовж певного періоду змінювати несприятливий рівень ліквідності або запобігати погіршенню досягнутого, об'єктивно необхідного рівня ліквідності [1].

В умовах невизначеності зовнішнього середовища актуальним є застосування ситуаційного підходу до формування системи управління ліквідністю банку, за яким системі управління ліквідністю запропоновано визначати як сукупність обґрунтованих управлінських рішень, розроблених відповідно до кожної ситуації управління ліквідністю банку та динаміки її розвитку, що дозволяє передбачити можливий перебіг кризових явищ і вжити своєчасних заходів для запобігання їм.

Згідно зі світовою практикою, підтримка банківської ліквідності здійснюється лише на короткостроковій основі й за умови, що орган банківського нагляду оцінює фінансову установу як платоспроможну і здатну надати під такий кредит Національного банку адекватне забезпечення.

В Україні управління ліквідністю банківської системи здійснюється Національним банком України у процесі реалізації грошово-кредитної політики. Для ефективного регулювання ліквідності банків, виконання функцій кредитора останньої інстанції, НБУ, відповідно до «Положення про регулювання Національним банком України ліквідності банків України» від 30.04.2009 № 259 може застосовувати такі інструменти [8]:

- операції з рефінансування (постійно діюча лінія рефінансування для надання банкам кредитів овернайт і кредитів рефінансування терміном до 90 днів);
- операції РЕПО (прямого та зворотного);
- надання стабілізаційного кредиту;
- операції із власними борговими зобов'язаннями (депозитні сертифікати Національного банку овернайт та сертифікати терміном до 90 днів);
- операції із державними облігаціями України.

Сьогодні розрахунок нормативів ліквідності активів ведеться за балансовою вартістю, що робить нормативи поточної ліквідності більш об'єктивним інструментом для управління ризиком ліквідності.

Нині діє Інструкція про порядок регулювання діяльності банків України [9], якою Нацбанк України встановив такі нормативи ліквідності: миттєва ліквідність (Н4), поточна ліквідність (Н5) і короткострокова ліквідність (Н6).

Наочним прикладом того, що дотримання нормативів ліквідності банками не відображає реальної ситуації з ліквідністю, є наведені в табл. 1 фактичні значення нормативів ліквідності в банківській системі України до й під час фінансової кризи.

Як видно з табл. 1, у період кризи значення нормативів ліквідності в банківській системі не набагато відрізнялися від їх значень у період стабільного функціонування, хоч у період фінансової кризи ризик ліквідності був у банків значно більшим. Дотримання нормативів ліквідності головним чином підтримувалося завдяки отриманим у великих обсягах кре-

Таблиця 1

Динаміка нормативів ліквідності в банківській системі України, 2008-2012 рр.

Найменування нормативу	01.01.2008	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2012 до 01.01.2008
Н4 (не менш як 20%)	53,60	62,38	58,48	58,80	64,45	10,85
Н5 (не менш як 40%)	75,31	75,16	70,53	77,33	72,90	-2,41
Н6 (не менш як 60%)	39,93	32,99	94,73	91,19	35,88	-4,05

Джерело: [8]

дитів рефінансування від НБУ. Отже, встановлений норматив ліквідності не повною мірою відображає реальний стан ліквідності та платоспроможності банківських установ.

Розглянемо динаміку показників ліквідності вітчизняних банків у 2012 році (табл. 2) [8].

Проаналізувавши динаміку показників ліквідності, можна чітко визначити тенденції їх змін, адже, наприклад, значення нормативу миттєвої ліквідності в лютому 2012 р. зросло порівняно із січнем, у березні – зменшилося проти попереднього місяця, у квітні та травні це значення зросло, у червні спостерігався спад майже на 4 п.п., у липні – знову ріст, а від серпня до жовтня очевидно була знижувальна динаміка (від 69,63% у червні до 53,56% у жовтні). Аналогічна тенденція характерна і для двох інших показників – нормативу поточної та короткострокової ліквідності. Необхідно відзначити, що різка зміна значення нормативу короткострокової ліквідності (35,88% – у січні, 99,99% – у березні), на наш погляд, пов'язана з тим, що НБУ переглянув у 2012 р. мінімальне значення цього показника, збільшивши його від 20 до 60% [8].

Проведений аналіз показує, що стан ліквідності комерційних банків в умовах посткризових фінансових явищ має суперечливі ознаки. Відповідно до офіційних даних НБУ, станом на 1.10.2012 р., показник миттєвої ліквідності загалом по банківській системі становив 53,56% (за нормативного значення Н4 – 20%), поточної ліквідності – 74,19% (за нормативу Н5 – 40%), короткострокової ліквідності – 94,35% (за нормативу Н6 – 60%) [8]. Це означає, що показники ліквідності перевищують норму майже вдвічі, тобто у банків існує надлишок ліквідності. Подібна ситуація негативно впливає на стан як банківської системи, так і економіки країни, позаяк банки за таких умов не можуть ефективно розміщувати свої ресурси, а змушені накопичувати їх.

Здійснюючи управління ліквідністю, необхідно враховувати такі особливості, як наявність різних підходів до визначення ліквідності, а відтак і значної кількості методів її оцінки; тісний взаємозв'язок між ліквідністю та доходністю [11].

З метою захисту інтересів клієнтів та посилення фінансової надійності банків НБУ встановлює для всіх комерційних банків економічні нормативи. Нині діють нормативи ризику, капіталу, валютних позицій, ліквідності, виконання яких покликане забезпечити достатню ліквідність комерційних банків, проаналізувати здатність комерційного банку виконувати свої зобов'язання, а в динаміці – оцінити тенденції змін ліквідності банку. Розуміння нових тенденцій є необхідною передумовою якісного управління ліквідністю, а отже, і стабільності фінансового стану як банківської установи, так і всієї банківської системи. Обов'язкові нормативи ризику, капіталу, валютних позицій безпосередньо не пов'язані з ліквідністю, але допомагають банку бути ліквідним, застерігаючи від надто ризикованих операцій, погіршення фінансового стану.

Таким чином, ліквідними вважаються такі активи, які можуть бути перетворені у грошову форму протягом певного періоду часу (наприклад 30 днів). До цієї групи відносять платежі на користь банку із термінами виконання в зазначений період, серед яких: кредити, у тому числі й міжбанківські, дебіторська заборгованість, інші цінні папери (крім високоліквідних), які обертаються на ринку.

Визначаючи реальну вартість ліквідних активів, банк має спиратися на принципи консерватизму та обережності. Особливо це стосується портфеля цінних паперів. Методи оцінювання портфеля цінних паперів із позицій ліквідності значною мірою залежать від виду портфеля. Цінні папери, що входять до інвестиційного портфеля банку, не є засобом підтримання ліквідності. Вони купуються банком на весь період дії з метою отримання стабільного доходу – процента, платежу за купоном чи дивіденду.

Управління ліквідністю передбачає, що в разі, коли джерела і обсяги використання ліквідних коштів не співпа-

Таблиця 2

Стан ліквідності банків в Україні у 2012 р., %

Станом на	Н4 – норматив миттєвої ліквідності (не менш як 20%)	Н5 – норматив поточної ліквідності (не менш як 40%)	Н6 – норматив короткострокової ліквідності (не менш як 60%)
01.01.12	64,45	72,9	35,88
01.02.12	69,87	73,52	37,83
01.03.12	63,15	75,53	99,99
01.04.12	68,64	82,04	100,85
01.05.12	69,41	74,13	98,64
01.07.12	69,63	81,72	100,28
01.08.12	65,88	78,92	99,78
01.09.12	56,99	72,51	94,59
01.10.12	53,56	74,19	94,35
01.10.12 до 01.01.12	84	102	263

Джерело: [8]

дають, у банку виникає розрив ліквідності, який кількісно вимірюється як різниця між сумою задіяних і використаних коштів. Розрив ліквідності може бути позитивним (джерела ліквідних коштів перевищують обсяги їх використання) або негативним (в разі дефіциту ліквідних коштів). У разі надлишку ліквідних коштів вони повинні бути інвестовані в доходні активи, а в разі дефіциту – залучені з найбільш дешевих і доступних джерел.

У процесі впровадження зазначеної стратегії менеджери мають діяти в певній послідовності, що передбачає: розробку прогнозів і планів збалансованої динаміки обсягів та структури депозитів і кредитів; оцінку ймовірності очікуваної динаміки збалансованого росту грошових потоків та рентабельності діяльності банку; оцінку ліквідності нетто-позиції або її сальдо; розробку системи заходів відповідно до знаку розриву ліквідності.

Суттєвий вплив на ліквідність банку має оптимальне співвідношення активів та пасивів за строками і сумами. Існує так зване золоте банківське правило, яке полягає в тому, що розмір і строки фінансових вимог банку повинні порівнюватись із сумами та строками банківських зобов'язань. Дотримання «золотого банківського правила» забезпечується шляхом підтримання динамічної рівноваги активів і пасивів із постійним заміщенням коштів, які вибувають зі складу ресурсів, новими [2].

Висновки. Проведене дослідження довело, що банківська ліквідність відіграє важливу роль в економіці країни. Щоденна робота з підтримки достатнього рівня ліквідності є неодмінною умовою самозбереження і виживання банку та забезпечує стійкість його функціонування.

З огляду на це керівництво банку повинно не тільки вимірювати на постійній основі власну ліквідну позицію, а й здійснювати прогнозування потреби у фінансуванні за різних сценаріїв, включаючи несприятливі умови.

Підвищення ефективності управління ліквідністю банків України залежить, перш за все, від професійно налагодженої аналітичної роботи, яка має здійснюватися ними за такими напрямками, як: оцінка ризиковості окремих активів банку, їх доходності й можливості перетворення на засоби платежу; аналіз впливу на стан ліквідності окремих банківських операцій, здійснення яких супроводжується зміною структури активів та пасивів банку, а отже, і зміною стану його ліквідності; передбачення зміни співвідношення обсягу залучених вкладів та виданих кредитів з урахуванням макро- і мікроекономічних факторів; оцінка можливостей використання зовнішніх джерел поповнення ліквідних коштів.

Література

1. Банковская система в современной экономике : монография ; под ред. О. И. Лаврушина. – М.: КНОРУС, 2013. – 800 с.
2. Вовчак О. Д. Інноваційне забезпечення розвитку економіки регіону: сучасний стан та перспективи : монографія / О. Д. Вовчак, З. Р. Костак ; УКО-ОПСПІЛКА, Львів. комерц. акад. – Л. : Вид-во ЛКА, 2011. – 220 с.
3. Вожжов А. П. Процессы трансформации банковских ресурсов : монография / А. П. Вожжов. – Севастополь : СевНТУ, 2006. – 339 с.
4. Дзюблюк О. Зростання ролі валютної політики в умовах глобальних фінан-

сових дисбалансів / О. Дзюблюк // Банківська справа. – 2012. – № 3. – С. 27–38.

5. Герасимович А. М. Коefіцієнтний аналіз ліквідності балансу банку / А. М. Герасимович // Вісник КЕФ КНЕУ імені В. Гетьмана. – 2011. – № 1. – С. 17–26.

6. Лис І. Удосконалення управління ліквідністю банку в умовах світової фінансової кризи / І. Лис // Банківська справа. – 2009. – № 4. – С. 19–25.

7. Мороз А. М. Банківська криза та її подолання : матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Фінансово-кредитний механізм активізації інвестиційного процесу», 22 квітня 2010 р. – К. : КНЕУ, 2010.

8. Офіційний сайт Національного банку України, розділ Статистика. – <http://www.nbu.gov.ua>

9. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Інструкція, затверджена Постановою Національного банку України від 28.08.2001 № 368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0841-01>

10. Про регулювання Національним банком України ліквідності банків України : Положення Національного банку України від 30.04.09 № 259 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1120-06>

11. Ребрюк Ю. С. Система антикризового управління в банку / Ю. С. Ребрюк // Фінансовий ринок України: стабілізація та євроінтеграція : зб. наук. пр. – Львів, 2009. – Вип. 2 (76). – С. 204–210.

12. Хіміч Н. О. Управління ліквідністю комерційних банків України в умовах нестабільності фінансових ринків / Н. О. Хіміч // Регіональна економіка. – 2008. – № 3. – С. 76–83.

Стаття надійшла до редакції 16.01.2013

References

1. *The banking system in a modern economy*. Edited by O.I. Lavrushin. Moscow: KNORUS, 2013. 800 c. (in Rus.).

2. Vovchak, O.D., Andrushkiv, I.P., Ruschishin, N.M. (2010). *Innovative support of regional economy, its state and prospects in Ukraine*. Lviv: LKA, 2010. 192 p. (in Ukr.).

3. Vozhzhov, A.P. (2006). *Process of bank resources transformations*. Sevastopol: SevNTU, 2006. 339 p. (in Rus.).

4. Dzyublyuk, O. (2012). Growth of currency policy role in conditions of global financial imbalances. *Banking Business*, 2012, No 3, pp. 27–38 (in Ukr.).

5. Gerasymovych, A.M. (2011). An improvement of management of bank liquidity in the conditions of world financial crisis. *Announcer of KNEU*, 2011, No 1, pp. 17–26 (in Ukr.).

6. Lys, I. (2009). Perfection of bank's liquidity management in the conditions of world financial crisis. *Banking Business*, 2009, No 4, pp. 19–25 (in Ukr.).

7. Moroz, A.M. (2010). *Banking crisis and its overcoming*. Kiev: KNEU, 2010 (in Ukr.).

8. *Official site of National Bank of Ukraine*, Section of Statistics. Accessed at <http://www.nbu.gov.ua> (in Ukr.).

9. *The order of banks activity adjusting in Ukraine*: Instruction of the National Bank of Ukraine from 28.08.2001 No 368. Accessed at <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0841-01> (in Ukr.).

10. *The regulation of the Ukrainian banks liquidity by the National Bank of Ukraine*: The Statement of the NBU from 30.04.09 No 259. Accessed at <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1120-06> (in Ukr.).

11. Rebryk, Yu.S. (2009). System of anti-crisis management in a bank. *Financial Market of Ukraine: Stabilizing and Eurointegration*, 2009, Vol. 2 (76), pp. 204–210 (in Ukr.).

12. Khimich, N.O. (2008). Management of Ukrainian commercial banks liquidity in the conditions of financial markets instability. *Regional Economy*, 2008, No 3, p. 76–83 (in Ukr.).

Received 16.01.2013

УДК 336.3

І. А. Дем'янчук

аспірант Національного університету державної податкової служби України
diemianchuck80@mail.ru

РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИКИ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОСТІ

Анотація. Автором виявлено проблеми реалізації політики доходів держави в умовах турбулентності. Визначено вплив основних тенденцій економічної турбулентності на результативність політики державних доходів. Обґрунтовано необхідність адаптації фіскальної політики держави до умов турбулентності.

Ключові слова: економічна турбулентність, податки, політика доходів, фіскальна політика.

І. А. Дем'янчук

аспірант Національного університету державної податкової служби України

РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИКИ ДОХОДІВ ГОСУДАРСТВА В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОСТІ

Анотація. Автором виявлені проблеми реалізації політики доходів держави в умовах турбулентності. Определено влияние основных тенденций экономической турбулентности на результативность политики государственных доходов. Обоснована необходимость адаптации фискальной политики государства к условиям турбулентности.

Ключевые слова: экономическая турбулентность, налоги, политика доходов, фискальная политика.

Iryna A Demianchuk

Ph.D. Student of Ukraine's State Tax Service National University

REALIZATION OF STATE INCOME POLICY IN TURBULENCE CONDITIONS

Abstract. The article deals with state income policy in turbulence conditions realization. The main trends of economic turbulence influence on results of state income policy are found. The necessity of state fiscal policy adaptation to turbulence is proved. The purpose of the article is to estimate the implementation of income policy in Ukraine and to study the ways of its adjustment in the face of turbulence.

The results of the research allow to make the following conclusions. During the test period the State is trying to adapt the fiscal policy to the conditions of turbulence. The adaptation is carried out mainly through the implementation of the fiscal capacity of indirect taxation. Regulating tax potential on production, It is not fully realized that the turbulence significantly reduces the potential for economic growth. The current state of the debt instruments usage in the mechanism of fiscal policy is an additional factor of the economic turbulence and the mechanism of their application needs additional research.

Key words: economic turbulence; taxes, income policy; fiscal policy.

JEL classification: E22, H22, H32

Постановка проблеми. Тенденції розвитку як національної, так і світової економіки в кінці ХХ-го та у ХХІ столітті можна охарактеризувати як турбулентні. Економічна турбулентність означає швидкі зміни економічних спадів і підйомів; іноді тривалість підйомів виявляється коротшою за тривалість криз, що не завжди дозволяє економіці відновитися. Попри значні зміни в тенденціях та характері економічного розвитку фіскальна політика залишається одним із головних інструментів впливу держави на економічні процеси, однак і вона потребує відповідних змін, які мають адаптувати її до нових реалій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Природа і причини економічної турбулентності докладно висвітлені у праці Ф. Котлера (*Ph. Kotler*) та Дж. Касліоне (*J.A Caslione*) [1]. Окремим питанням податкової політики в умовах модернізації економіки присвячена спільна монографія українських і білоруських учених [2]. Проблемні аспекти податкової політики в сучасних умовах висвітлюють Ю. Іванов [3], І. Луніна [4], П. Мельник [5], Л. Тарангул [6] та ін. Однак проблеми реалізації фіскальної політики в умовах турбулентності потребують подальших досліджень.